

Пугаченко М. К.,

*аспірантка кафедри «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
Київського університету імені Бориса Грінченка;
засновниця мистецького об'єднання «Арт-кластер»
м. Львів, Україна*

ПОСТАНОВКА «ВПРАВИ З ДИПЛОМАТІЇ» ЯК ПРИКЛАД ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ СУЧАСНОЇ КАЗКИ ДО ПОЛЬСЬКОГО ТЕАТРАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

На початку 2000-х років відбувся розквіт української культури, завдяки додаванню нових технологічних можливостей та інспірації мотивів народного мистецтва, зокрема у західних регіонах. Один з прикладів такого розвитку було відкриття українського павільйону на Венеційському Бієнале у 2001 році.

Проте, з початку війни у 2014 році, почали відбуватися процеси як внутрішньої, так і зовнішньої інтеграції. Хоча перші хвили проходили в межах країни, у 2022 році спостерігається значний відтік за кордон. З одного боку, це проявляється у благодійних концертах та акціях на підтримку озброєних сил України, та поверненні митців додому. З іншого боку, художники, арт-куратори та фахівці кіндіндустрії знаходять нові довгострокові проекти за кордоном.

Можна розглянути мистецьке об'єднання «Арт-кластер», яке засноване у Львові з 2018 року, і до якого входять поети, художники, письменники, майстри народної творчості, актори, перформери та музиканти. На прикладі цього об'єднання можна проаналізувати не тільки географію нових локацій, але й нові напрямки діяльності. Так, українська література завжди мала такий жанр, як казка, але в умовах сучасної інтеграції він перейшов на новий рівень.

Казка Марго Пугаченко «Як лінь перемогла мрії» була надрукована у 2020 році, але написана про Кримські гори ще двадцять років тому. Вона має філософський підтекст про літаючих рожевих слонів, які покинули рідний край через напад людей. За 2019–2021 роки по казці було поставлено спектакль тіней у Львові, випущена лінійка іграшок, і вона стала символом на фестивалях «Брама часу» та «Дивосвіт». Казка не несе політичних закликів, але саме з неї починається найбільш провокаційний спектакль театру «Trusta Langusta» у місті Познань. Прем'єра «Дипломатичних вправ» відбулася 25 листопада 2023 року

в «Республіці мистецтв Тлуста Лангуста» у Познані за адресою вул. Гварна 11.

Театр «Tłusta Langusta» існує з 2000 року і був заснований у Познані Войцехом Вінським. За цей час було поставлено тридцять чотири вистави на різну тематику, майже всі проекти є експериментом і пов'язані із конкретною ситуацією та простором. Постановка «Водій», наприклад, виявився першим польським саг-плей. Виконується для аудиторії з чотирьох глядачів, вистава перетворюється на інтимну поїздку на старому американському «Крайслері», який мандрує різними міськими місцями, які стають декораціями для сюжету спектаклю.

Акт покидання класично сприйнятої театральної сцени спровокував гру з простором на багатьох рівнях. Його різні елементи стають не лише частинами сценографії, а й персонажами драматурга. Чутливість простору є як відмінною рисою, так і перевагою театру «Tłusta Langusta». Відсутність постійного місця проживання породила поштовх до залучення незвичайних міських майданчиків для потреб театру.

Але такої уваги, як до «Вправи з дипломатії» від критиків, суспільства і фахівців раніше не було. На даний момент вистава була представлена 14 разів, завжди при повному аншлагу. Одна з презентацій відбулася у річницю початку війни в Україні – 24 лютого 2023 року. Вистава пройшла кваліфікацію та бере участь у 29-му Національному конкурсі постановок сучасного польського мистецтва, одному з найважливіших театральних конкурсів у Польщі, організованому Театральним інститутом ім. Збігнєва Рашевського. Прем'єри вистави передували численні анонси у ЗМІ [6], [7], [8].

Після прем'єри, захоплено зустрінutoї глядачами та критиками, було опубліковано рецензії [9], [10], [11].

До цього спектаклю інтегрувались реальні історії українських біженок, учасниць Арт-кластеру: акторки Рімми Тишкевич з Києва, співачки Наталі Ніколюк з Харкова, акторки Анастасії Івасової з Одеси, кураторки Ніни Бурневич з Києва, мисткині Марго Пугаченко з Севастополя. Сценографією вистави є вся триповерхова будівля «Республіки мистецтв Тлуста Лангуста» – від підвалу до горища. Кожна кімната була візуально вдосконалена з погляду представленої в ній сцени. Це силове дійство, в минулому близьке до естетики Театру «Tłusta Langusta». Режисером був Войцех Вінський, музика від Губерта Вінчик, костюми від Ідаліі Мантас, польський акторський склад: Ева Качмарек, Гжегож Чарночоловський, Марцін Гловінські, Норберт Огоняк, Миколай Подворний, Артур Следзяновський, Пшемислав Зброшик.

Всі історії та казка були перекладені на польську мову і тільки диктатор розмовляє російською для посилення ефекту впливу на глядачів. Над сценарієм працювала Ева Качмарек зі всіма українськими учасниками окремо та їх правдивими особистими історіями. Через серію інтерв'ю та плідну співпрацю з журналістами та перформерами з України вдалось знайти найбільш емоційно сильні історичні події, які вдало створили всю концепцію постановки.

Завдяки оригінальній формулі, за якої глядачі блукають групами, спектакль одночасно може подивитися певну кількість глядачів – максимум тридцять п'ять осіб. З цієї причини при зазначеній вище кількості вистав розрахункова кількість глядачів, які побачили виставу, становить близько півтисячі осіб. Також було випущено трейлер фільму https://www.youtube.com/watch?v=dGBa_FRtdD0&t=46s.

Висновки: з огляду на те, що театр є соціальною формою мистецтва, участь безпосередньо українців у перформативних постановках Європи, через специфіку театрального мистецтва, що більш активно залучає громаду до соціальних взаємодій, сприяючи тіснішому співробітництву та позитивному інтеграційному результату. Культурна співпраця України з європейськими країнами через театральне мистецтво відбувається більш природно та невимушено завдяки силі впливу словом та постійному повторенню та відтворенню історичних ситуацій. Так, Пітер та Слейд (Slade 1998) приходять до висновку, що театр є засобом «навчання протягом усього життя», де постійне повторення та відтворення ситуацій трансформується у досвід та знання.

Дослідники, такі як Шнап та Олсен, відзначають, що спілкування та «здатність бути частиною групи» мають фундаментальне значення для ефективності театральної діяльності, тому необхідно продовжувати створювати спільні проекти для створення тіснішого контакту. У результаті, такий успіх цієї експериментальної постановки був як у польських, так і українських учасників, які однаково стали частиною спектаклю перемішуючись від сцени до сцени в одній групі, беручи участь у діалогах із артистами. Завдяки безпосередній участі українських свідків конфлікту, ефект від спектаклю був найбільшим, що означає, що мета – привернути увагу європейського суспільства – була досягнута.

Список використаних джерел:

1. Марго Пугаченко «Як лінь перемогла мрії», журнал «Вечірня казка», Львів, 2020, видавництво «Високий замок».
2. Freeman, G. D., Sullivan, K., Fulton, C. R. (2003) Effects of creative drama on self-concept, social skills, and problem behavior.

The Journal of Educational Research, vol. 96, no. 3, pp. 131–138. DOI: 10.1080/00220670309598801

3. Peter, M. (2003) Drama, narrative and early learning. *British Journal of Special Education*, vol. 30, no. 1, pp. 21–27. DOI: 10.1111/1467-8527.00277

4. Schnapp, L., Olsen, C. (2003) Teaching self-advocating strategies through drama. *Intervention in School and Clinic*, vol. 38, no. 4, pp. 211–219. DOI: 10.1177/105345120303800403

5. W ciemności lepiej widać. URL: https://e-teatr.pl/w-ciemnosci-lepiej-widac-34968?fbclid=IwAR0_keQ9PmzufZBmaY_p4f-WZBN8J3lkaFkuVFAujY7vNzeV4y4bN5MZ4uE, вільний (дата звернення: 09.03.2023). Заголовок з екрана. Мова пол.

6. Spektakl – Ćwiczenia z dyplomacji – PREMIERA! URL: <https://www.poznan.pl/mim/wortals/wortal.704/events/spektakl-cwiczenia-z-dyplomacji-premiera,136008.html>, вільний (дата звернення: 09.03.2023). Заголовок з екрана. Мова пол.

7. “Ćwiczenia z dyplomacji” w Republice Sztuki Tłusta Langusta. URL: <https://codziennypoznan.pl/artykul/2022-11-22/cwiczenia-z-dyplomacji-w-republice-sztuki-tlusta-langusta/>, вільний (дата звернення: 09.03.2023). Заголовок з екрана. Мова пол.

8. Nie możemy skamienieć. URL: <https://e-teatr.pl/nie-mozemy-skamieniec-31873>, вільний (дата звернення: 09.03.2023). Заголовок з екрана. Мова пол.

9. Tęsknota za różowymi słoniami. URL: <https://kultura.poznan.pl/mim/kultura/news/spektakle,c,4/tesknota-za-rozowymi-sloniami,192472.html>, вільний (дата звернення: 09.03.2023). Заголовок з екрана. Мова пол.

10. Ćwiczenia z dyplomacji. Kiedy teatr niesie prawdę – płacze. URL: <https://porcentrala.com/cwiczenia-z-dyplomacji/>, вільний (дата звернення: 09.03.2023). Заголовок з екрана. Мова пол.

11. W ciemności lepiej widać. URL: <https://e-teatr.pl/w-ciemnosci-lepiej-widac-34968>, вільний (дата звернення: 09.03.2023). Заголовок з екрана. Мова пол.